

Votre Programme Matmidim – Chiour ALEPH
Parashat Vayéh'i – du 27 au 31 Décembre 2020

ט"ו

Matmidim
Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

**Les quantités pour les
Birkot Hanéhénin**

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **Les quantités fixées pour les Birkot Hanéhénin** (bénédictions de consommation).

Nous commencerons par étudier la source de ces Brah'ot. Puis nous nous pencherons sur les quantités nécessaires pour pouvoir réciter les Brah'ot avant et après consommation.

Cette souguia est la première partie, la semaine prochaine nous développerons d'autres points concernant les Birkot Hanéhénin.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יאָרע דְבַר תְּקֵלָה עַל יְדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבֵּר הַלְכָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שֶׁלֹּא אִמְרַ עַל טִמְא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טִמְא, וְלֹא עַל מִתְר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתְר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבֵּר הַלְכָה וְאִשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכֵמָה מִפִּי דְעַת וְתִבְוֵנָה. גַּל עֵינֵי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרְתֶךָ.

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אלהינו ואלהי אבותינו, שֶׁשְׁמַתָּ חֲלָקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שְׁמַתָּ חֲלָקִי מִיּוֹשְׁבֵי קְרִנּוֹת. שְׂאֲנִי מְשֻׁכְּמִים וְהֵם מְשֻׁכְּמִים. אֲנִי מְשֻׁכְּמִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכְּמִים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמֵלִים. אֲנִי עֹמֵל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֹאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחְצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֲבַטַח בְּךָ.

Programme du Dimanche

1. La source des Birkot Hanéhénin

Etudier le début de la Mishna et la Guemara suivante concernant les différentes possibilités de source, dont l'une serait MiHatorah apparemment, ce qui soulève plusieurs questions.

Rachi (ד"ה אלא סברא הוא) comprend-il que la Svara (logique) donnée en fin de Guemarra concerne la Brah'a Ah'arona (finale) aussi ?

D'après la conclusion de la Guemara a-t-on encore besoin de la Drasha de Kodesh Hiloulim ? (lié à la question précédente ...)

לה. כיצד מברכין פרק שישי ברכות

כִּיצַד מברכין על הפירות *על פירות האילן הוא אומר בורא פרי העץ חוץ מן היין שעל היין הוא אומר בורא פרי הגפן ועל פירות הארץ הוא אומר בורא פרי האדמה חוץ מן הפת שעל הפת הוא אומר המוציא לחם מן הארץ *ויעל הירקות הוא אומר בורא פרי האדמה רבי יהודה אומר בורא מיני דשאים: **גמ'** מנא ה"מ *דתנו רבנן יקדש הלולים לה' מלמד שטעונים ברכה לפניהם ולאחריהם מכאן אמר ר"ע אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך

(...)
נמי יליף גזרה שוה אשכחן לאחריו לפניו מנין הא לא קשיא ידאטיא בקל וחומר *כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן אשכחן

(...)
דלאו בר נטיעה כגון בשר ביצים ודגים מנא ליה אלא סברא הוא אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה: ת"ר *אסור לו לאדם שיהנה מן

רש"י
בר נטיעה מנגן אלא סברא הוא דכיון דנהנה צריך להודות למי שצראס:

Les mots du jour à apprendre :

Comment	כִּיצַד
Arbre	אֵילָן
D'où (sait-on) ces choses-là ?	מה"מ = מִנְא הַנִּי מְלִי

Programme du Lundi

Etudier les deux Tosfot suivants et définir comment ils prouvent que les Birkot Hanéhénin ne sont pas MinHatora. Pourquoi le Kal Vah'omer leur pose-t-il problème ? Comment expliquent-ils le début de la Guemarra qui rapoorte un verset ?

ושצעת וזרכת: לפניך לב"ש.
 לאו ק"ו הוא דאס כן תהא זרכה
 דלפניו מדאורייתא ולעיל פרק מי
 שמתו (דף כא.) משמע גבי בעל קרי
 דלאו דאורייתא הוא ואפי' רבי יהודה
 לא פליג אלא משום דעשאן כהלכות
 דרך ארץ (שם ד' כג.) :

חייבים צפיאה: אלא סברא הוא
 אסור לאדם שיהנה בו'. וקרא דנסיב
 לעיל אסמכתא בעלמא והגמרא היה
 סבור מתחלה דלמוד גמור הוא:

Un peu de Moussar ...:

אליה רבה סימן רב

א) גרסין [ב"ק ל ע"א] האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דברכות. ולכאורה תמוה דמשמע מי שלא קיים אותן חסיד הוא דלא מקרי אבל רשע נמי לא מקרי, הא כתיב [משלי כח, כד, ועיין ברכות לה ע"ב] חבר הוא לאיש משחית, אלא ר"ל שלא יסמוך על הכלל ו שאמר (על) שהכל יצא אלא ילמוד מילי דברכות לברך על כל מין ברכה השייך לו, וכתב בכתבי האר"י [עי' שער המצות פ' עקב] זה לשונו, הפוטר עצמו בברכות שהכל הרי זה בכלל בור שקלולו חז"ל [ברכות כ ע"ב] ע"כ

Les mots du jour à apprendre :

Il enseigne Cela nous enseigne	מְלַמֵּד
Rien	קְלוּם
C'est pour cela	לְהַכִּי

Programme du Mardi

Définir comment les Richonim ont compris la Maskana (conclusion) de la Guemara pour savoir si les Birkot Hanéhénin ou certaines d'entre elles sont MinHatora ou Miderabanan

רבינו חננאל

ואסיקנא למאן דתני כרם
רבעי, שבעת המינין טעונין
ברכה לפניהם ולאחריהם,
לאחריהם מן התורה
ולפניהם מקל וחומר.
ולמאן דתני נטע רבעי, כל
גדולי קרקע טעונין ברכה
מן התורה ושאר דברים
סברא הוא שאסור לאדם
שיטעום כלום קודם שיכרך.

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף לה עמוד א

קל וחומר כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן, ולא קל וחומר ממש הוא דאלו כן שבעת המינין יהיו טעונין ברכה לפניהן מן התורה ואנן תנן לעיל בפ' מי שמתו [כ' ב'] גבי בעל קרי ועל המזון מברך לאחרי ואינו מברך לפניו וטעמא משום דלאחריו הוי דאורייתא לפניו לא הוי אלא מדרבנן כדאיתא התם בגמרא ואפילו לר' יהודה דאמר מברך לפניהם ולאחריהם היינו משום דסבירא ליה דבעל קרי מותר בהם משום דעשאו כהלכות דרך ארץ כדאיתא התם אלא משום דלא סלקא הא שמעתא לא דייקין בה כולי האי

הכי גרסינן בכל הספרים סברא הוא אסור לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה, כלומר בכולהו בין מידי דבר נטיעה ובין מידי דלאו בר נטיעה ובין למאן דתני נטע רבעי ובין למאן דתני כרם רבעי ליכא דטעון ברכה לא לפניו ולא לאחריו מן התורה אלא שבעת המינים בלבד שהן טעונין לאחריהן מן התורה הא שאר מינין בין לפניהן בין לאחריהן אין טעונין כלל אלא מסברא וקרא אסמכתא בעלמא

Les mots du jour à apprendre :

Il a besoin	מבְּעֵי לִיָּה
Ca va bien	הַנִּיחָא
Pour celui	לְמַאן

Programme du Mercredi

2. Les quantités de consommation qui robligent une Birkat Néhéin

Pouvez-vous prouver que cette Guemarra concerne la Brah'a Ah'arona ? (réponses à travers les Tosfot)

לח: כיצד מברכין פרק שישי ברכות

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא רבי יוחנן היכי מברך על זית מליח יכיון דשקילא לגרעיניה

בצר ליה שיעורא אמר ליה מי סברת כזית גדול בעינן כזית בינוני בעינן (והא איכא) וההוא דאיתנו לקמיה דרבי יוחנן זית גדול הוה דאע"ג דשקלוא לגרעינותיה פש ליה שיעורא ⁶דתנן "זית שאמרו לא קמן ולא גדול אלא בינוני" זהו אגורי ואמר רבי אבהו

(suite
דף לט.)

תוס'

בצר ליה שיעורא. היינו דוקא בצרכה שלאחריו דבעינן שיעור אבל בצרכה שלפניו אפילו פחות מכשיעור דאסור ליהנות בעולם הזה בלא צרכה בין לענין אכילה בין לענין שתיה אבל בצרכה שלאחריו בעינן שיעור מלא לוגמיו על כן יש ליזהר לשמות מכוס של

צרכה ⁶מלא לוגמיו כדי שיצרך לאחריו מעין ג' צרכות ⁶והר"י היה אומר בצורא נפשות כיון דלאו צרכה חשובה היא אפי' בצציר משיעורא מצרכינן צורא נפשות רבות ולא נראה דכיון דצורא נפשות תקנוה כנגד על הגפן כי היכי דעל הגפן צעי שיעורא צורא נפשות רבות נמי צעי שיעורא וצירושלמי ר' יוחנן היכי

Etudier comment ce Kesef Mishné explique la différence des quantités entre la Brah'a Richona et la Brah'a Ah'arona

כסף משנה הלכות ברכות פרק ג הלכה יב

ואכתי קשיא לי מה ראו חכמים להחמיר בברכה שלפניו שהיא מדרבנן יותר מברכה אחרונה שהיא מדאורייתא. ונ"ל שלכך אמרו דבתחלה יברך אפילו על כל שהוא שמא ימלך ויאכל כשיעור ונמצא שהיה צריך ברכה לפניו ואין בידו לתקן אבל לאחריו אוקמוה אדינא שאם אכל כשיעור יברך ואם לאו לא יברך. ומ"ש רבינו דשיעורא דמשקין ברביעית טעמו מדאשכחן בעלמא לענין אכילת איסורין דחייב בשתיית משקין אסורין ברביעית דומיא דאוכלין בכזית

Les mots du jour à apprendre :

Il apprend	יְלִיף
Ici	כָּאן
Plus loin Ci-après	לְהֵלָן

Programme du Jeudi

3. Le Din de בריה

Les Richonim rapportent une Guemarra Yeroushalmi qui pense qu'un fruit, lorsqu'il est entier, nécessite une Brah'a Ah'arona même si le chiour de Cazaït n'est pas atteint.

Objectif : définir quand est-ce qu'un fruit est considéré comme une Biria et quelles sont les conclusions Halah'a des Richonim.

תוס' (דף לט. ד"ה בצר ליה שיעורא)

[...]

שיעורא וזירושלמי ר' יוחנן היכי
 צריך אזית הא לא הוי שיעורא וקאמר
 משום צריה דאפילו לא אכל אלא
 פרידה אחת של ענב או פרידה אחת
 של רמון צעי צרוכי משום דצצריה
 מצרכין אפילו פחות מכזית וחולק על
 גמרא דידן כדמשמע הכא א"כ אין
 הלכה כמותו של ירושלמי (א) וה"ר יוסי
 היה מפרש שהירושלמי אינו חולק על
 הגמרא שלנו דהכא מיירי שהוסרו
 הגרעינים ונמלח אס כן לא היה
 כצרייתו אבל אס אכלו שלם אפי' אס
 היה פרידה אחת של רמון מצרך עליו
 תחלה וסוף וגמרא ירושל' היה סבור
 שהזית היה שלם ולכך הוצרך לתרץ
 באותו ענין דאכל פרידה י' דצריה
 ואינן חולקים יחד ועוד יש צירושלמי

[...]

Psak halah'a : étudier le Choulhan Aroukh

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן ר' סעיף א

האוכל פחות מכזית בין מפת בין משאר אוכלים והשותה פחות מרביעית בין מיין בין משאר משקים מברך תחלה ברכה הראויה לאותו המין, ולאחריו אינו מברך כלל ויש מסתפקים לומר שעל דבר שהוא כצרייתו, כגון גרגיר של ענב או של רימון, שמברכין לאחריו אף על פי שאין בו כזית לכך נכון ליזהר שלא לאכול בריה פחות מכזית. הגה: ולא ג מקרי בריה אלא אם אכלו כמות שהוא, אבל אם לקח הגרעין ממנו, לא מקרי בריה (הר"י פ' כיצד מברכין וב"י בשם רשב"א);

Les mots du jour à apprendre :

A plus forte raison	כָּל שֶׁכֵּן
Mesure Cours (enseignement)	שְׁעוּר
Il vient (On l'apprend)	אָתָּיָא

Bon Limoud sur Matmidim !